

Narodopisno popotovanje po krajih občine Ljubljana-Siška

Vodice: Učiteljevanje in povesti Mišjakovega Julčka

39

Minuli mesec smo obiskali ostanke tabora nad Repnjami, kjer so pred davnimi stoletji domači prebivalci izbojevali zmago nad krdeli oblegajočih Turkov. O tem pripoveduje knjiga Turki pred svetim Tilnom, katere vsebino smo vam na kratko predstavili in upamo, da vam je bila všeč. Zato vas bo morda zanimala tudi kopica zanimivosti o avtorju te povesti, ali bolje rečeno: zapisovalcu, kajti zgodba sama ima globoke korenine v ljudskem izročilu Vodice in okoliških vasi.

Julij Slapšak je bil v letih od 1902 do 1911 vodiški učitelj. V tem kraju je torej poučeval dobrih deset let in to v času, ko je »biti učitelj« pomenilo še nekaj čisto drugega kot danes. O

tem nam nedvomno priča njegova bogata življenjska pot, ob kateri kaj kmalu spoznamo, zakaj je Ivan Cankar svojo knjigo o učitelju Martinu Kačurju podnaslovil — življenjepis idealista. Prav zares; veliko idealizma, osebne požrtvovalnosti ter iznajdljivosti je bilo potrebno, preden se je v neuke glavice kmečkih otročaje prelila skromna učenost tedanjega časa.

Doma je bil Julij z Dolenjskega. Rodil se je leta 1874 v vasi Rogačice. Po ljudski šoli v Novem mestu je stopil v ljubljansko učiteljsko, ki ga je dvajsetleten uspešno končal. Potem sta sledili službi v Trebelnem in v Lešah, dokler ni leta 1902 prišel v Vodice. Tu je naletel na novo šolsko

poslopje, staro komaj štiri leta, ter na utrjeno šolsko tradicijo, kajti Vodice so s poukom pričele že okrog leta 1856. Do gradnje prve šole je bil pouk v mežnariji. Danes pa je tudi takratna nova šola že zastarela, saj je bila v zadnji vojni precej poškodovana, tako da so Vodičani pred četrto stoletje zgradili novo. Slapšak je v Vodicih našel torej kar dobro delovno mesto in to se je poznalo tudi v njegovi literarni dejavnosti, ki se je prav tu najbolj razživela.

Pod različnimi psevdonimi je Julij Slapšak začel objavljati kmalu po končanem učiteljsku. V Vodicih pa so pričele izhajati zbirke zgodb pod naslovom Spisi Mišjakovega Julčka. Ta Julček je bil seveda Slapšak sam.

penškem taboru izšla tudi zbirka pravljic »Dedek mi je pravil«, potem pa najdemo Slapšaka že v drugih krajih službovanja. Pisal je tudi tam, a tako dobro kot v Vodicih mu literarno ni nikjer uspelo.

Še beseda o poklicni dejavnosti Julija Slapšaka. Bil je učitelj starega kova. Ti so bili v svojih časih poleg duhovnikov praktično edina inteligenca na vasi. Zato je bilo njihovo poslanstvo pri osveščanju vaških ljudi sila pomembno. Da bi bili kos izbrani nalogi, so si skušali pridobiti čimveč splošnega znanja. Julij Slapšak je tako opravil celo vrsto tečajev: iz kmetijstva, sadjarstva, šolskega vrtarstva, vinarstva, kletarstva in pouka ročnih del. Šel je celo na

Prva knjiga je prišla na svetlo leta 1906, ostale pa so se zvrstile tja do časov, ko je Slapšak že nastopil službo v Radovljici. Spisi Mišjakovega Julčka obsegajo enaintrideset zgodb za mladino, ki jih je zvečinoma ilustriral Maksim Gaspari. Med pripovedmi iz teh knjig najdemo tudi pripetljaje iz vodiške okolice. Slapšak je znal prisluhniti preprostim ljudem ter iz lokalnega ljudskega izročila izluščiti tisto, kar je bilo zanimivo za širšo slovensko javnost. To so bile predvsem zgodbe o Turkih, saj je imela vodiška župnija kar tri obrambne tabore proti njim — ob domači cerkvi, nad Repnjami ter na Šmarni gori. Najbolj pripraven je bil prav repenski tabor, o katerem je Slapšak napisal povest »Turki pred svetim Tilnom«. Skupaj z Gasparijem sta naletela na velik uspeh in knjiga je bila že po petih letih ponovno natisnjena. Danes velja za najboljšo Slapšakovo delo in ne bi bilo napak, če bi se tudi kaka sodobna založba odločila, da jo zopet pošlje med mlade bralce.

Leta 1910 je poleg povesti o re-

Dunaj, kjer se je na tamkajšnji čebelarški šoli usposobil za učitelja čebelarstva. S svojim znanjem je veliko pomagal vodiškim domačinom. Poleg pedagoškega dela in pisateljske dejavnosti je bil zelo prizadeven pri raznih društvih, npr. pri čebelarjih, nato pri gasilcih, saj je bil celo urednik osrednjega slovenskega glasila »Gasilski vestnik«. Deloval je tudi v protialkoholnem gibanju. Prirejal je tečaje in predavanja po raznih krajih in vse to je zmožbil ob številni družini desetih otrok.

Iz Vodice je Slapšaka pot vodila v Radovljico, nato pa v Ljubljano, kjer je najprej poučeval v Mostah, zatem pa še na Prulah, kjer je bil ravnatelj tamkajšnje šole. Po dolгих letih službovanja pa se je upokojil ter dočkal visoko starost 77 let.

Mišjakov Julček, Julij Slapšak, je končal svojo življenjsko pot leta 1951 v Zgornji Šiški. Nedaleč od krajev torej, ki jih je s svojimi zanimivimi zgodbami za vedno zapisal v domačo literaturo, obenem pa tudi v slovensko zgodovino in narodopisje.

Andrej Mrak

Ilustracija iz Spisa o Mišjakovem Julčku: Janko in Metka iz Utika počivata na najstarejšem mostu čez Savo pod Šmarno goro.